

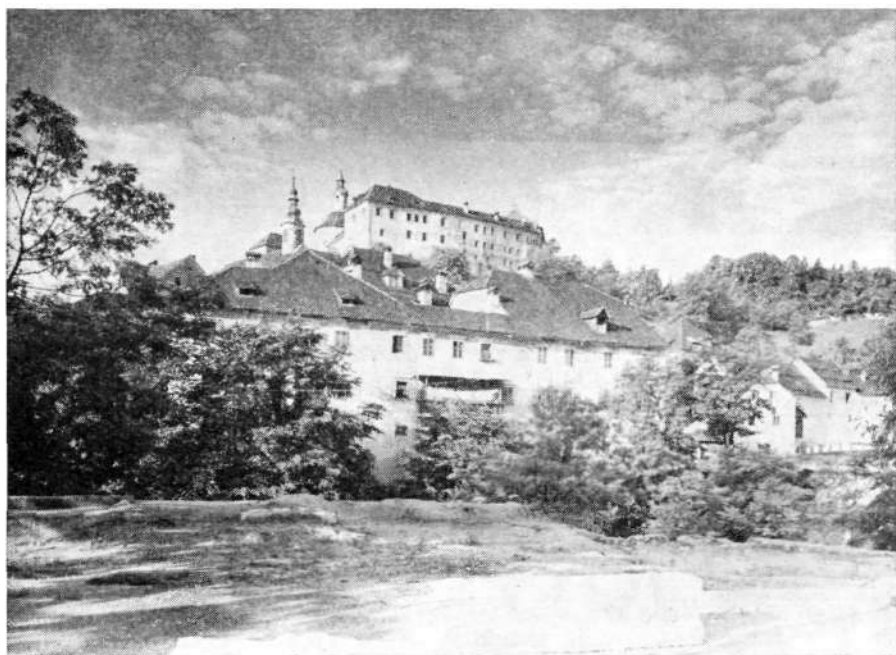
KASARNA PRI KAPUCINSKEM MOSTU V ŠKOFJI LOKI

O Kasarni sem sicer nekaj že pisal v Loških razgledih (XVII/1970, str. 35, 37, 38) in seveda v knjigi Škofja Loka in loško gospostvo (Škofja Loka 1973, str. 317, 318, 333, 391), vendar še vedno slišim najrazličnejša ugibanja o nekdanji funkciji tega zajetnega poslopja. Ker leži Kasarna tik ob mostu, kjer so bila nekoč Selška vrata, so posamezniki z najbujnejšo domišljijo prišli celo na misel, da so bili tod nekoč nastanjeni vojaki, ki so stražili selška mestna vrata. Menda ni treba še izgubljeni besed in zavračati tako fantazijo, saj je celo Loški grad v normalnih časih premogel komaj po enega vratarja in enega stražnika.

Zgodovino poslopja je moč zasledovati prav v prva desetletja novega veka. Iz ohranjenih virov je razvidno, da je stavbo sezidal nekdanji loški kaščar oziroma oskrbnik *Lenart Siegesdorfer* (1529—1572), član rodbine, ki je bila dolga leta v službi loškega gospostva. Vsekakor je bilo poslopje sezidano že leta 1544; tedaj je namreč dal freisinški škof Henrik (vladal 1541—1552) Lenartu pismo, s katerim ga je desmrtno oprostil za to poslopje vseh obremenitev, in sicer od davka, tlake, straže, čuvanja mestnih vrat in drugih meščanskih obvez. Henrikov naslednik škof Leon (1552—1559) je te pravice leta 1554 še razširil. Glede na zvesto službovanje in na cesarjevo priporočilo je namreč to poslopje ponovno oprostil v tem smislu, da velja privilegij ne samo za vse Lenartove potomce iz prvega in tedanjega drugega zakona, marveč tudi za vse njihove zakonite dediče.¹

Lenartovi sinovi (Filip, Gabriel, Hans Jakob in Jožef) so si dediščino po očetu Lenartu razdelili, hkrati pa načrtno širili svojo posest, kar jim je bilo tem lažje, ker je bil Filip vrsto let loški oskrbnik (1572—1586), Hans Jakob pa je opravljal funkcijo ritmajstra.² Ker so si bratje kupovali tudi hiše in druge nepremičnine v Škofji Loki, in to celo s preplačevanjem, se je mesto obrnilo na freisinškega škofa s prošnjo, da tako početje prepove.³ Ščasoma je Kasarna prešla v posest bratov Wolfa Jakoba in Kristijana,⁴ vsekakor vnukov Lenarta Siegesdorferja, ki sta poslopje 1641 prodala Korbinijanu Fürnpfeilu.⁵ Wolf Jakob je še pred tem 1630 kupil od Adama Lambergerja s Kamna Štemarje, ki jih je 1662 dalje prodal loškemu meščanu Ivanu Pušarju.⁶

Korbinijan Fürnpfeil je bil dolga leta v službi loškega gospostva in se je končno povzpел celo na mesto loškega oskrbnika (1647—1650).⁷ Med službovanjem si je pridobil zelo lepo premoženje. Ob smrti (1657) je zapustil izdatno dediščino, kot je razvidno iz oporoke, ki so jo obravnavali 1659.⁸ Mimo vdove Cecilije, hčere briksenškega svetovalca Krištofa Waidtmana,⁹ s katero ni imel potomcev, so živeli ob njegovi smrti štirje otroci: iz prvega zakona sin Korbinijan, z redovniškim imenom p. Konstantin, iz drugega zakona pa Vid Ferdi-

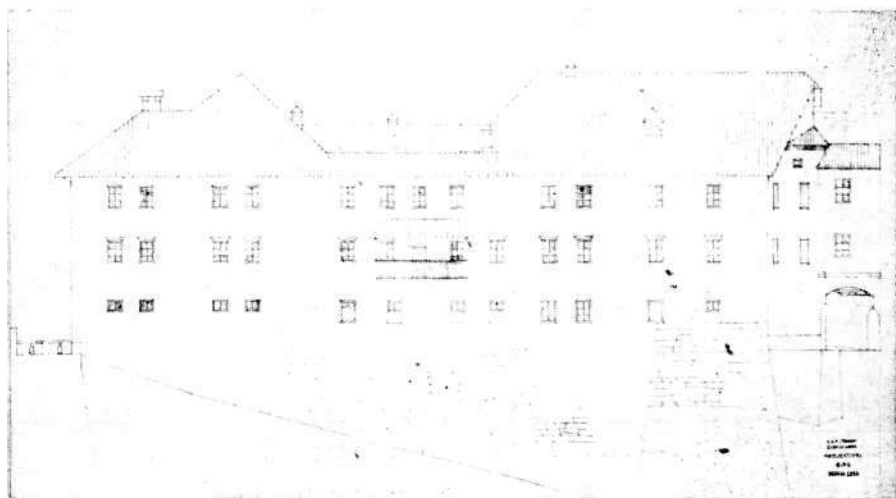
Kasarna, nad njo grad. (Foto T. Mlakar)

nand, Marija Konstancija in Janez Israel.¹⁰ V oporoki je bilo določeno, naj pripada polovica Kasarne v užitek vdovi, dokler se ne bi ponovno omožila; drugo polovico je tedaj užival sin Vid Ferdinand, vendar je bil ta del poslopja le delno naseljen. Korbinijan je bil prepričan, da se bodo dediči lahko sporazumeli, ker so hiše v Škofji Loki tedaj prav malo nesle. V oporoki so imenoma navedeni vsi dolžniki ter vsote, ki so jih posamezniki dolgovali, in to v različnih novcih, tako v dukatih, srebrnih kronah in goldinarjih; krone so bile sproti preračunane v goldinarje, in sicer po kurzu: 1 krona = 2 gld. 8 krc.¹¹ V seznamu je omenjenih 35 dolžnikov, ki so dolgovali zelo različne vsote. Med temi dolžniki ne srečamo več freisinškega škofa, ki je bil leta 1653 Korbinijanu dolžan 2000 gld.; na račun obresti je Korbinijanu tedaj pripadala desetina v Virmašah in Starem dvoru.¹² Dolžniki so plačevali večinoma po 5 % deloma pa 6 % obresti; le izjemoma je posameznik poravnaval obresti v hrani in blagu oziroma dal v ta namen v užitek travnik. Obresti so vrgle letno 810 gld. 38 krc., tj. vsoto, za katero je bilo moč kupiti zelo lep grunt.¹³ Med dolžniki naletimo tudi na deželi Kranjsko in Koroško; medtem ko je bila Kranjska dolžna 1000 kron, je koroški dolg znašal prav toliko dukatov. Pri Korbinijanu se je pa zadolžil tudi njegov brat Sigismund, ki je bil loški kaščar in določeno dobo tudi loški mestni sodnik.¹⁴

Po Korbinijanovi smrti sta živela v Kasarni vdova Cecilija in sin Vid Ferdinand. Kazno je, da je freisinška uprava hotela osporavati staro izjemno pravico, ki so jo uživali lastniki Kasarne; leta 1673 je namreč Vid Ferdinand zaradi večje varnosti prosil cesarja, da mu potrdi privilegij; cesar je prošnji ugodil, vendar je pristavil, da pripada vrhovna oblast nad poslopjem freisin-

škemu škofu.¹⁵ Navzlic tej potrditvi pa je prišlo že 1680 do težav; tedaj je namreč freisinški škof Albert Sigmund opozoril takratnega loškega glavarja Franca Matijo Lampfritzheimba, da se Fürnpfeilovi dediči laste glede Kasarne pravic, ki da so pripadale samo lastnikoma Lenartu Siegesdorferju in njegovega sinu,¹⁶ kar je pa bilo vsekakor v nasprotju z dejanskim stanjem.

Zapuščinski inventarji nas glede Korbinijanovih potomcev puščajo na cedilu. Pač pa srečamo v njih podatke o naslednikih Korbinijanovega brata *Sigismunda*. Sigismund je bil dvakrat poročen. Prva žena Katarina je bila hči Matije Abtrina, druga žena, prav tako Katarina, je bila hči Gregorja Skherpina.¹⁷ Iz drugega zakona je bilo sicer več otrok; nekateri so umrli v nežnih letih, pa tudi sicer se ni nihče uveljavljal v loški upravi. Iz zapuščinskih inventarjev izvemo največ o *Wolfu Andreju*, ki je bil drugič oženjen z Marijo Cordulo, roj. Rasp, in sta se mu rodili v zakonu dve hčeri. Wolf Andrej je umrl 1697 v 57. letu starosti.¹⁸ Bil je čez 20 let višji cesarski nakladnik ter stanovski mitninski prejemnik v Ljubljani in je postal deželan.¹⁹ Da je bil še vedno tesno povezan s Škofjo Loko, kaže njegova oporoka. Želel je, da ga pokopljejo v Škofji Loki v nunski cerkvi, ki ji je zapustil za zgraditev prostora 1000 gld. kranjske veljave. Revežem, ki se bodo udeležili pogreba, naj tri dni po vrsti izplačajo na roko po 20 gld. nemške veljave miloščine, starim seveda več kot otrokom. Pri pogrebu naj opuste hvalno pridigo, opravijo naj le skupno molitev. Izdatno vsoto 500 gld. je zapustil duhovščini za 1000 maš, ki naj jih zanj berejo frančiškani, avguštinci, diskalceati in kapucini v Ljubljani oziroma v Kranju. V oporoki se je spomnil tudi loških cerkvenih ustanov, tako na Fari kot v mestu; cerkvi sv. Jakoba v mestu je med drugim zapustil rekvizite iz svoje kapele, in to srebrni kelih, mašno obleko, dva mašna oltarna prta in mašno knjigo. Določene zneske je Wolf Andrej volil tudi sorodstvu; bratu Sigismundu je npr. zapustil mimo zatega pečatnega prstana še 100 gld. v gotovini, bratrancu Hansu Jožefu na Dunaju 500 gld. nem. v., sicer pa manjše vsote tašči Mariji Luciji Rasp, svaku Juriju Jožefu Raspu itd.; med drugim se je spomnil tudi Janeza Martina Baratza, cesarskega višje-

Načrt Kasarne (Po Valvasorju)

ga tehtničnega mojstra, ki naj bo ob strani vdovi in naj pazi na dolžnike doma in v Benetkah. — Vdova Marija Cordula, ki bo gotovo dobra mati hčerama, naj dobi 3000 gld. kr. v. in srebrno kredenco; če se bo pa omožila, naj ji pripade le 1500 gld. kr. v. Glavni dedinji sta bili seveda njegovi hčeri Marija Ana Jožefa in Marija Katarina Cecilija.²⁰ Paziti je treba, da se bosta omožili stanu primerno, da ne bosta jemali v zakon domišljavca ali idiota, marveč bosta pri izbiri pazili na to, da bosta dobili pobožnega, izkušenega in seveda petičnega moža. — Kolikor bi rod izumrl, naj pripade dediščina samostanu klaris v Škofji Loki; v tem primeru naj 600 gld. nem. v. dobi mesto, ki naj izprazni in napravi uporaben vodnjak na Placu; vendar naj denarja nikar ne dajo mestnim očetom, marveč naj mojstre in delavce tedensko izplačujejo, dokler ne bo delo opravljeno. Kolikor bi Škofja Loka tega ne marala uresničiti, naj denar prevzamejo loške redovnice, obresti iz te vsote pa naj razdele ubogim na dan sv. Bolfenka.

Oporoka Wolfa Andreja Fürnpfeila dokazuje, da je bil rod Fürnpfeilov še vedno močno povezan s Škofjo Loko, čeprav posamezniki niso več tod živeli in je njihova loška posest vse bolj kopnela. Tako je tudi Kasarna sčasoma zamenjala lastnike. Vsekakor je prišla do leta 1752 v posest mesta Škofje Loke.²¹ Mesto je že od 17. stol. sem moralo premagovati hude težave ob pogostih premikih vojaštva, ki se je tod zadrževalo celo po več mesecev. Škofja Loka je namreč morala poskrbeti — sicer proti plačilu — za nastanitev in prehrano teh posadk. Desetletja in desetletja je mesto vojaštvo sproti porazdeljevalo po hišah, kar je bilo zvezano z mnogimi nevšečnostmi. Z nakupom Kasarne se je ta skrb temeljito zmanjšala, saj se je mogla v tem obsežnem posloplju sproti nastanjevati celotna posadka, ki se je v mestu zaustavljala. Tako je poslopje dobilo ime Kasarna, ki se je ohranilo do danes, ko je stavba že zdavnaj izgubila to funkcijo. V franciscejskem katastru (1825) je kot lastnik Kasarne omenjen že zasebnik. Tedaj je bilo namreč poslopje v lasti Maksa Cebala (Zeball), ki ga vir označuje kot uradnika in mestnega sodnika (AS).

OPOMBE

1. KM (= Kreisarchiv, München), fasc. 40, št. 209; *P. Blaznik*, Škofja Loka in loško gospostvo, Škofja Loka 1973, str. 450, 451, 454. — 2. KM, fasc. 38, št. 203 iz 1579; HL 4, fasc. 157, št. 205; *P. Blaznik*, Škofja Loka, o. d., str. 451. — 3. KM, fasc. 45, št. 273 iz 1586. — 4. KM, fasc. 40, št. 209. — 5. KM, fasc. 40, št. 309; prim. *P. Blaznik*, Iz življenja loškega plemstva v 17. stoletju, Loški razgledi XVII/1970, str. 35. — 6. *P. Blaznik*, Škofja Loka, o. d., str. 331. — 7. *P. Blaznik*, Iz življenja, o. d., str. 33–39. — 8. Arhiv Slovenije (= AS), Testamenti I., fasc. 3, snopič 13 z dne 9. decembra 1659. — 9. AS, I. 45 r, f. 151. — 10. *P. Blaznik*, Iz življenja, o. d., str. 34, 37, 38; AS, I. 45 r, f. 152, 149'. — 11. Enaka relacija je ugotovljena na loških tleh tudi v letu 1663. Gl. *P. Blaznik*, Škofja Loka, o. d., str. 448. — 12. *Fr. Kos*, Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja, Ljubljana 1894, št. 350, str. 210. — 13. *P. Blaznik*, Škofja Loka, o. d., str. 449. — 14. *P. Blaznik*, Škofja Loka, o. d., str. 454, 456. — 15. KM, fasc. 40, št. 209. — 16. *Fr. Kos*, Doneski, o. d., št. 511, str. 271. — 17. AS, I. 45 r, s. 143. — 18. AS, Testamenti II, Nr. 3. — 19. AS, I. 45 r, f. 135'. — 20. AS, Testamenti III, Nr. 19. — 21. *P. Blaznik*, Škofja Loka, o. d., str. 391.

Zusammenfassung

DIE KASERNE BEI DER KAPUZINERBRÜCKE IN ŠKOFJA LOKA

Die Kaserne erbaute kurz vor der Mitte des 16. Jh. der damalige Kastner von Škofja Loka Lienhart Siegesdorfer; sie zählte zu den privilegierten, steuerfreien Gebäuden. Im Jahre 1641 kaufte sie der Gegenschreiber der Stadt Korbinian Fürnpfeil den Siegesdorfern ab. Vor der Mitte des 18. Jh. wurde die Kaserne von der Stadt Škofja Loka erworben, um hier vorübergehend durchziehendes Militär unterbringen zu können, das bis dahin in Privathäusern einquartiert werden mußte. Noch vor dem Jahre 1825 ging das Gebäude abermals in Privatbesitz über.